

REKOMENDACJE 2.0

- analiza uwarunkowań dotyczących obowiązków jst związanych z wdrażaniem tzw. uchwały antysmogowej

wypracowane przez działający w ramach Śląskiego Związku Gmin i Powiatów
Zespół ds. poprawy jakości powietrza

*Rafał Bogdoł – Zastępca Komendanta
Straży Miejskiej w Gliwicach*

*Przewodniczący zespołu ds. poprawy
jakości powietrza przy ŚZGiP*

CELE ZESPOŁU DS. POPRAWY JAKOŚCI POWIETRZA

Zespół powołany przez Śląski Związek Gmin i Powiatów w skład którego wchodzi specjaliści:

- Urzędu Marszałkowskiego (odpowiedzialni za uchwałę antysmogową),
- Straży Miejskich,
- Pracowników Urzędów Miast/Gmin, w których powołano i nie powołano Straży Miejskiej lub Gminnej,
- Polskiego Alarmu Smogowego,
- Wójtowie Gmin,
- Przedstawicieli Instytutu Technologii Paliw i Energi (ITPE wcześniej ICHPW).

W spotkaniach udział brali zaproszeni goście np. :

- Policja,
- Przedstawiciele WIOŚ.

Cel główny:

POŚREDNIA POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA NA TERENIE AGLOMERACJI ŚLĄSKIEJ.

Cele poboczne:

Opisanie doświadczeń, omówienie nieprawidłowości, wysuwanie wniosków intencyjnych, **opracowanie wytycznych i rekomendacji** dla gmin na terenie województwa śląskiego.

REKOMENDACJE 2.0

Dokument rekomendacji 2.0 wydanych w maju 2023 r. przez zespół roboczy ds. wdrażania przepisów tzw. uchwały antysmogowej działającego przy Śląskim Związku Gmin i Powiatów (zatwierdzony przez Zarząd 26.05.2023 r.) określa:

- kontrolę jako narzędzie egzekwowania uchwały antysmogowej – w wielu przekrojach,
- podstawy prawne,
- podmioty uprawnione do kontroli,
- kto ponosi odpowiedzialność za eksploatację urządzenia?
- opowiada o problematyce kontroli po 1.01.2023 r.,
- protokół pokontrolny – załącznik do rekomendacji,
- kara i okoliczności łagodzące,
- kontrola powtórna,
- Funkcjonowanie Planu Działań Krótkoterminowych (PDK),
- kary dla samorządów,
- zalecenia ogólne, dobre praktyki i pomysły.
- check-lista dla samorządów.

SYNERGIA TO ODPOWIEDŹ NA OGARNICZENIE SMOGU W NASZYCH MIASTACH I GMINACH

1. Edukacja w zakresie ekologicznego ogrzewania domów oraz gospodarowania odpadami,
2. Kontrole PDK, kontrole planowe i te ze zgłoszeń...
3. Rekomendacje Zespołu 2.0.

**Kontrola IMPERATYW,
a nie tylko uprawnienie
organu.**

REKOMENDACJE 2.0 - KONTROLA

UPRAWNIENI:

- wójt, burmistrz, prezydent - na podstawie **art. 378 ust. 3 p.o.ś. w zw. z art. 379 ust.**
- upoważniony funkcjonariusz straży gminnej lub miejskiej – na podstawie **art. 379 ust. 2 p.o.ś.;**
- upoważniony pracownik urzędu gminnego lub miejskiego - na podstawie **art. 379 ust. 2 p.o.ś.;**
- funkcjonariusz Policji tylko w przypadku kontroli interwencyjnej.

PRAWA UPRAWNIONYCH:

- prawo do wstępu wraz z rzeczoznawcami i niezbędnym sprzętem przez całą dobę na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, a w godzinach od 6 do 22 - na pozostały teren,
- prawo do przeprowadzania badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych,
- **prawo do żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwania osób w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego,**
- żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli.

art. 225 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. 2022 r. poz. 1138 t.j., dalej: k.k.). Ustawodawca postanowił, że osoba udaremniająca lub utrudniająca wykonanie czynności służbowej, w związku z przeprowadzaniem kontroli w zakresie ochrony środowiska lub osobie przybranej jej do pomocy, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

REKOMENDACJE 2.0 - KONTROLA

JAK KONTROLOWAĆ?

1. Kontrole będące następstwem wdrażania działań naprawczych dla określonej strefy jakości powietrza województwa śląskiego.
2. Kontrole stanowiące odpowiedź na ogłaszany poziom ostrzegania określony Planem działań krótkoterminowych (PDK).
3. Kontrole będące następstwem zawiadomień o przypuszczalnych nieprawidłowościach.
4. Kontrole planowane w oparciu o dane i informacje, którymi dysponuje dany organ/jednostka.

PDK		
Minimalna ilość przeprowadzonych kontroli przez gminę w trakcie trwania POZIOMU		
	POZIOM II	POZIOM III
gminy powyżej 100 tyś mieszkańców	7	15
gminy od 50 do 100 tyś mieszkańców	5	10
pozostałe gminy	2	5

REKOMENDACJE 2.0 – KONTROLA – CZĘSTE PYTANIA

PRAWO NIE PO NASZEJ STRONIE ?!

▪ KONTROLA JAKOŚCI PALIWA ?

Zgodnie art. 379 ust. 3 pkt 4 p.o.ś. organ kontrolujący może żądać okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli. Wydaje się więc, że w tym zakresie mieści się prawo żądania okazania kopii świadectwa jakości paliwa. Niemniej wobec braku obowiązku zachowania kopii świadectwa, a także sankcji za **brak jego posiadania, żądanie może okazać się bezskuteczne.**

Rozważ wdrożenie badań laboratoryjnych.

▪ EKSPLOATUJACY ?

Uchwała antysmogowa wprowadziła do porządku prawnego termin *podmiotów eksploatujących instalację*. Mając więc na uwadze powyższe regulacje stwierdzić należy, że **eksploatującym instalację jest każdy podmiot uprawniony na podstawie określonego tytułu prawnego do władania urządzeniem w celu jego eksploatacji, zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska.**

W przypadku sporu – nie rozstrzygaj /zgromadź materiał dowodowy/ okarżenie publiczne?

▪ OGRZEWACZE POMIESZCZEŃ ? SPRAWNOŚĆ CIEPLNA ? URZĄDZENIE DO REDUKCJI PYŁU ?

Niestety brzmienie rozporządzeń nie pozwala na egzekwowanie od właścicieli/podmiotów eksploatujących instalacje zainstalowane przed 1.01.2022 r. żądania instrukcji dla instalatorów lub użytkowników.

Brak podstaw żądania dokumentów, brak możliwości rzetelnego udokumentowania nie spełnienia wymagań.

Oświadczenia, certyfikaty, zeznania -> Wniosek do sądu.

REKOMENDACJE 2.0

KONTROLA / BRAK STRAŻY MIEJSKIEJ

W celu zapewnienia prawidłowej realizacji działań kontrolnych przez gminę, w tym wynikających z Planu Działań Krótkoterminowych, rekomenduje się:

1. Zapewnienie odpowiedniej ilości pracowników delegowanych do przeprowadzania kontroli.
2. Odpowiednie przygotowanie wyznaczonych pracowników do zadań kontrolnych poprzez przeszkolenie z zakresu pobierania próbek popiołu/paliwa oraz rodzajów urządzeń grzewczych, a także wyposażenie w sprzęt do pobierania próbek popiołu/paliwa, w tym sprzęt ochronny (rękawice, okulary, czujnik czadu) oraz pomiaru wilgotności drewna.
3. Zapewnienie samokopiujących formularzy protokołów kontroli.
4. Sporządzenie harmonogramu dyżurów w dni wolne od pracy wyznaczonych.

REKOMENDACJE 2.0

KONTROLA / BRAK STRAŻY MIEJSKIEJ

STRAŻ MIĘDZYGMINNA

Poprzez zawarcie na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1763 ze zm.) porozumienia o utworzeniu wspólnej straży przez gminy sąsiadujące na obszarze jednego województwa. Zgodnie z art. 3 ust 2 ww. ustawy porozumienie określa w szczególności zasięg terytorialny działania wspólnej straży, sposób finansowania wspólnej straży, radę gminy, która nada regulamin wspólnej straży i może ją rozwiązać, wójta, burmistrza (prezydenta miasta), któremu wspólna straż będzie podlegać.

URZĘDNIK TEŻ MOŻE BARDZO WIELE

Z uwagi na brak uprawnień do wymierzania kary pieniężnej, w przypadku stwierdzenia stanu niezgodnego z przepisami, a także przy braku uwarunkowań uzasadniających tymczasowe odstąpienie od ukarania z zakresu przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej, wytworzona podczas kontroli dokumentacja (protokół, dokumentacja fotograficzna) stanowi podstawę dla wystąpienia z wnioskiem o ukaranie do odpowiednich organów (Policja/sąd dla osób fizycznych, WIOŚ w przypadku przedsiębiorców).

REKOMENDACJE 2.0 UBÓSTWO ENERGETYCZNE

Ubóstwo to chyba największe wyzwanie na drodze skutecznego wdrażania przepisów tzw. uchwały antysmogowej. Z całą pewnością osoby podejmujące kontrolę wdrażania uchwały zderzą się z sytuacją, kiedy tych środków będzie brakować, jak ma to miejsce w przypadku gospodarstw ubogich, a często również gospodarstw ubogich energetycznie. Należy zauważyć, że pojęcia choć zbieżne inaczej są definiowane, prawie zawsze zaś, będą stawiały osobę podejmującą kontrolę w wymagającej i trudnej sytuacji, sprowadzającej się do podjęcia decyzji, o karaniu bądź niekaraniu.

Ustawa o dodatku ostonowym z dnia 17 grudnia 2021 roku.
„Ubóstwo energetyczne oznacza sytuację, w której

- 1) osiąga niskie dochody;
- 2) ponosi wysokie wydatki na cele energetyczne;
- 3) zamieszkuje w lokalu lub budynku o niskiej efektywności Energetycznej.

REKOMENDACJE 2.0

KONTROLA / KARA I OKOLICZNOŚCI ŁAGODZĄCE

- A. Umowa jest, ale „gazu” brakuje.
- B. Chęci są, brakuje siły roboczej.
- C. Jestem w programie dofinansowań i czekam...
- D. Ubóstwo na drodze uchwały.

- Działanie sprawcy wykroczenia pod wpływem ciężkich warunków rodzinnych lub osobistych;
- Działanie sprawcy wykroczenia pod wpływem silnego wzburzenia wywołanego krzywdzącym stosunkiem do niego lub do innych osób;
- Działanie z pobudek zasługujących na uwzględnienie;
- Prowadzenie przez sprawcę nienaganego życia przed popełnieniem wykroczenia i wyróżnianie się spełnianiem obowiązków, zwłaszcza w zakresie pracy;
- Przyczynienie się lub staranie się sprawcy o przyczynienie się do usunięcia szkodliwych następstw swego czynu.

REKOMENDACJE 2.0

KONTROLA POWTÓRNA – PRZECIEŻ POUCZYŁEM / WYDAŁEM ZALECENIA !

- W przypadku wystąpienia okoliczności uzasadniających odstąpienie od nałożenia mandatu/wystąpienia z wnioskiem o ukaranie – z uwzględnieniem dokumentów uzasadniających odstąpienie od nałożenia kary,
- W pozostałych przypadkach – uwzględniając niezbędny czas na rozpoznanie sytuacji na rynku, zamówienie urządzenia i umówienie wykonawcy wymiany.
- Po upływie wyznaczonego czasu należy przeprowadzić rekontrolę, na tych samych zasadach i w tym samym zakresie co pierwsza kontrola.
- Dopuszcza się odstąpienie od przeprowadzenia ponownej kontroli, jeżeli z danych z CEEB wynikać będzie, że wymiana urządzenia grzewczego została już zrealizowana.

ŚLĄSKI ZWIĄZEK
GMIN I POWIATÓW

REKOMENDACJE 2.0 – PROTOKÓŁ KONTROLNY

REKOMENDACJE 2.0

FUNKCJONOWANIE I ORGANIZACJA PODCZAS ALARMU SMOGOWEGO - PDK

Główny Inspektor Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach (GIOŚ RWMS) przekazuje w uzgodniony sposób informacje o jakości powietrza do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego i Zarządu Województwa. Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego (WCZK) przekazuje informację o ogłoszonym poziomie do Powiatowego Centrów Zarządzania Kryzysowego (PCZK) następnie PCZK przekazują informację o danym poziomie samorządom gminnym na danym obszarze.

PDK		
Minimalna ilość przeprowadzonych kontroli przez gminę w trakcie trwania POZIOMU		
	POZIOM II	POZIOM III
gminy powyżej 100 tys mieszkańców	7	15
gminy od 50 do 100 tys mieszkańców	5	10
pozostałe gminy	2	5

REKOMENDACJE 2.0 KARY DLA SAMORZĄDÓW

Zgodnie z art. 315a ust. 1 pkt 3-5 p.o.ś. w przypadku niedotrzymania terminów:

1. Realizacji działań określonych w programie ochrony powietrza i jego aktualizacji lub planie działań krótkoterminowych,
2. Przekazania zarządowi województwa i wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska sprawozdań okresowych i końcowych z realizacji programu ochrony powietrza i jego aktualizacji lub planu działań krótkoterminowych **organ za to odpowiedzialny podlega karze pieniężnej w wysokości od 50 000 zł do 500 000 zł. Zgodnie z art. 315a ust 2. p.o.ś. karę pieniężną, w drodze decyzji, wymierza właściwy wojewódzki inspektor ochrony środowiska, biorąc pod uwagę ilość i wagę stwierdzonych uchybień oraz naruszonych przez organ obowiązków**

REKOMENDACJE 2.0 KONTROLE WIOŚ

- 1. Realizacja i efekty działań naprawczych określonych w POP, przypisanych do danej gminy:**
 - a. wymiana urządzeń na paliwo stałe – osiągnięte efekty rzeczowe i ekologiczne,
 - b. działania edukacyjne wraz z materiałami potwierdzającymi przeprowadzenie tych działań, c. kontrole rutynowe – ilość przeprowadzonych kontroli wraz z protokołami;
- 2. Realizacja dla każdego dnia ogłoszonego poziomu II i III działań informacyjnych i operacyjnych wynikających z PDK:**
 - a. informowanie grup wrażliwych (dotyczy miast na prawach powiatu)
- 3. Informowanie lokalnego społeczeństwa, wykorzystanie mediów lokalnych**
– wraz z e-mailami potwierdzającymi np. wydruki ze stron www urzędu.

REKOMENDACJE 2.0 KONTROLE WIOŚ

4. **Sprawozdania z realizacji POP i PDK oraz terminowość ich przekazywania** zarządowi województwa oraz wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska;
5. **Ilość pracowników urzędu/strażników gminnych upoważnionych na podstawie art. 379 ust. 2 Poś do przeprowadzania kontroli;**
4. **Udział poszczególnych mediów grzewczych na terenie gminy oraz sposób ogrzewania budynków stanowiących własność gminy**

REKOMENDACJE 2.0 – CIEKAWE PODEJŚCIE DO UBÓSTWA – REKOMENDACJE DLA SAMORZĄDÓW

PROBLEM UBÓSTWA ENERGETYCZNEGO ORAZ REKOMENDACJE DLA SAMORZĄDÓW NA KOLEJNE LATA

1. Zwiększanie efektywności energetycznej budynków. Warto w tym miejscu zauważyć, że najbardziej efektywnym energetycznie źródłem ciepła jest pompa ciepła, która osiąga sprawność na poziomie 250-400%.
2. Elektryfikacja ciepłownictwa – jednym z elementów polityki unijnej jest dążenie do zeroemisyjności wszystkich budynków.
3. Produkcja taniej energii elektrycznej i ciepłej z wykorzystaniem OZE. Samorządy, które mają ku temu możliwości powinny rozważyć budowę własnych źródeł energii elektrycznej i ciepłej opartej o OZE. Mogą to być np. układy pomp ciepła zasilające szkoły, przedszkola, budynki administracji zapewniające tanie, bezobsługowe ogrzewania, instalacje fotowoltaiczne różnej wielkości (od mikroinstalacji po wielkoskalowe farmy fotowoltaiczne).

REKOMENDACJE 2.0 – ZALECENIA I OGÓLNE PRAKTYKI

Zestawienie dobrych praktyk sprawdzających się w Urzędach na terenie Województwa Śląskiego.

- Podejmowanie kontroli przy udziale co najmniej dwóch pracowników urzędu gminy/strażników gminnych, celem uniknięcia sytuacji konfliktowych i zapewnienia transparentności prowadzonych działań.
- Opracowanie procedury przeprowadzania kontroli oraz harmonogramu kontroli planowych, w tym minimalnej ilości kontroli wynikających z obowiązującego Programu Ochrony Powietrza.
- Prowadzenie działań mających na celu zidentyfikowanie osób ubogich energetycznie, które wymagają wsparcia, bez którego nie będą mogły sprostać wymogom tzw. uchwały antysmogowej. 2. Inicjowanie współpracy na linii urząd gminy - ekodoradca - OPS - punkt konsultacyjny Programu Czyste Powietrze celem kreowania wsparcia dla osób ubogich energetycznie i umożliwienia im dostosowania sposobu ogrzewania do wymogów tzw. uchwały antysmogowej

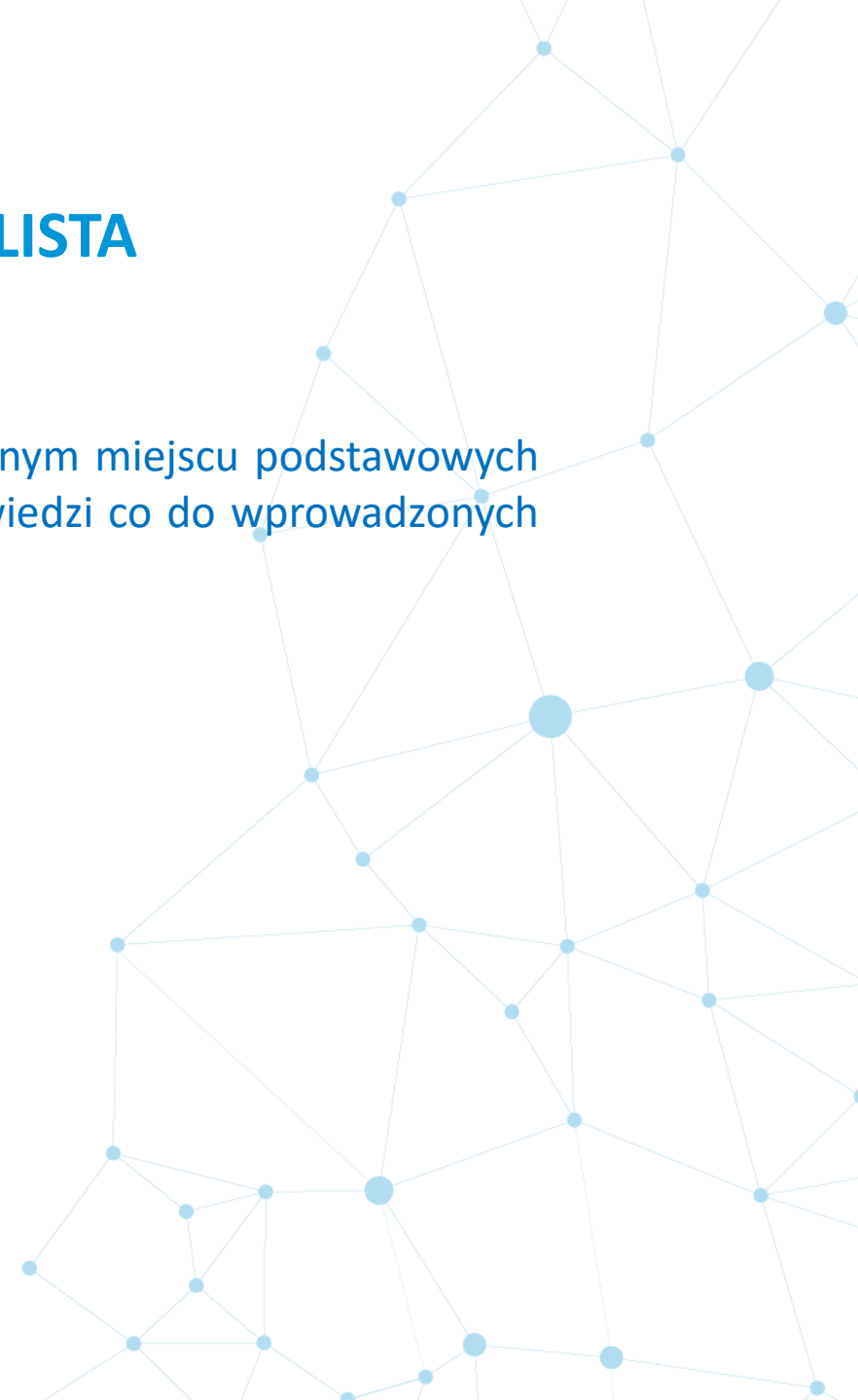

REKOMENDACJE 2.0 – CHECKLISTA

Przygotowana przez Zespół checklista ma za zadanie zebranie w jednym miejscu podstawowych zagadnień i zadań do wdrożenia / autoweryfikacji i udzielenia odpowiedzi co do wprowadzonych na poziomie danej gminy działań.

Obszary:

- Informacja i Edukacja,
- Ubóstwo energetyczne,
- Dotacje,
- Kontrole.

ŚLĄSKI ZWIĄZEK
GMIN I POWIATÓW

Dziękuję za uwagę

*Rafał Bogdoł – Zastępca Komendanta
Straży Miejskiej w Gliwicach.*

*Przewodniczący zespołu ds. poprawy
jakości powietrza przy ŚZGiP.*

